

Geachte voorzitter,

In het AO gewasbeschermingsmiddelen van 7 maart j.l. heb ik toegezegd uw Kamer te informeren over de juridische kaders inzake het intrekken van de toelating van gewasbeschermingsmiddelen. Dit naar aanleiding van een gerechtelijke uitspraak over de door het Ctgb ingestelde noodmaatregel op gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op basis van de stof metam-natrium.

Zoals ik in mijn brief van 5 maart jl. (kamerstuk 27 858, nr. 417) aan uw Kamer heb gemeld heeft het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) op 30 januari 2018 de in 2014 door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) ingestelde noodmaatregel op het gebruik van metam-natrium vernietigd. Deze noodmaatregel was destijds genomen vanwege risico's voor omwonenden. Zoals ik in mijn brief meldde zijn sinds 23 februari 2018 aanvullende voorwaarden voor middelen op basis van metam-natrium van kracht die ervoor zorgen dat het gebruik van het middel voor omwonenden veilig is.

Hieronder ga ik in op het algemene juridische kader inzake de mogelijkheden tot ingrijpen in bestaande toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen.

Juridisch kader om in te grijpen in een bestaande toelating

De Verordening Gewasbeschermingsmiddelen¹ (VO-gwb) harmoniseert het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen op Europees niveau. Gewasbeschermingsmiddelen mogen alleen op de markt worden gebracht als zij zijn toegelaten. Middelen worden alleen toegelaten in een lidstaat als uit een uitgebreide risicobeoordeling van de werkzame stof (op EU-niveau) en het gewasbeschermingsmiddel (op zonaal niveau) is gebleken dat het gebruik veilig is voor mens, dier en milieu. De bewijslast dat is voldaan aan de toelatingscriteria ligt bij de aanvrager. Zowel de goedkeuring van de stof als de nationale toelating van het middel zijn aan termijnen gebonden (in de meeste gevallen 10 jaar); na die termijn start opnieuw dit beoordelingsproces waarbij de bewijslast wederom bij de aanvrager ligt om aan te tonen dat hij aan de – veelal nieuwe – eisen voldoet. Dit systeem van periodieke beoordeling waarborgt dat nieuwe wetenschappelijke kennis en inzichten over risico's in de toelatingen worden verwerkt.

De Vo-gwb biedt mogelijkheden om bestaande toelatingen tussentijds aan te passen of in te trekken, onder meer als blijkt dat het middel niet meer voldoet aan de toelatingscriteria. Omdat eerder op grond van de risicobeoordeling een toelating is afgegeven, ligt de bewijslast om aan te tonen dat een goedkeuring of een toelating moet worden gewijzigd of ingetrokken bij de bevoegde autoriteit: op Europees niveau voor de werkzame stof bij de Europese Commissie (EC) en op nationaal niveau voor het middel bij het Ctgb.

Mogelijkheden om in te grijpen in toelatingen: Europees traject

Om beperkingen te stellen aan het goedkeuringsbesluit van werkzame stoffen geldt – conform VO-gwb – dat er aanwijzingen moeten zijn dat de stof «in het licht van nieuwe wetenschappelijke en technische kennis niet langer voldoet aan de goedkeuringscriteria». Dit kan via artikel 21 VO-gwb. De Europese Commissie (EC) wordt dan verzocht het risico te bezien en schakelt daarvoor in principe de

¹ Verordening (EG) Nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad (PbEU, L 309).

hulp in van de European Food Safety Authority (EFSA). Wanneer de EC concludeert dat niet langer wordt voldaan aan de toelatingscriteria stelt de EC maatregelen voor om de goedkeuring van een werkzame stof in te trekken of te wijzigen. Om een noodmaatregel te nemen, conform artikel 69 en/of 70 VO-gwb, moet er evenwel sprake zijn van een nieuw, dermate ernstig risico voor mens, dier of milieu is, dat onmiddellijk ingrijpen door de EC noodzakelijk is. Het moet bovendien gaan om een risico dat niet toereikend kan worden bestreden met maatregelen van de betrokken lidstaten. Ook dan heeft de EC het voortouw, na opstarten van het proces.

Mogelijkheden om in te grijpen in toelatingen: nationaal traject

Naast een Europees traject, biedt de VO-gwb ook mogelijkheden om nationaal in te grijpen. Dat kan op basis van artikel 44 en artikel 71 VO-gwb. In Nederland is het Ctgb hiervoor de bevoegde instantie. Bij een ingreep op basis van artikel 44 VO-gwb, waarbij vooraf naast de toelatinghouder ook andere belanghebbenden de mogelijkheid krijgen om hun zienswijze in te brengen, moet het Ctgb aantonen dat niet of niet langer wordt voldaan aan de toelatingscriteria en dat daardoor tussentijds ingrijpen in de toelating noodzakelijk is. Bij een nationale noodmaatregel (artikel 71 VO-gwb) moet het Ctgb, zo bevestigt de uitspraak van het CBb inzake metam-natrium, aantonen dat er sprake is van een spoedeisend geval waarbij uit nieuwe feiten of omstandigheden blijkt dat er waarschijnlijk een ernstig risico is voor de gezondheid van mens en dier of voor het milieu dat onmiddellijk ingrijpen noodzakelijk maakt. Het gaat hierbij om een tijdelijke, nationale beschermende maatregel.

Genoemde mogelijkheden tot ingrijpen op nationaal niveau moeten aan de Europese Commissie en de andere lidstaten worden gemeld (genotificeerd) en hebben dus altijd een Europese component. Bij meldingen van ingrepen in de toelating van een middel op basis van artikel 44 VO-gwb zijn andere lidstaten in dezelfde zone in bepaalde gevallen verplicht om dezelfde maatregelen te treffen. Meldingen van nationale noodmaatregelen op basis van artikel 71 VO-gwb worden in het Standing Committee on Plants, Animals, Food and Feed (SCoPAFF) geagendeerd en getoetst «met het oog op verlenging, wijziging of intrekking van de nationale beschermende maatregel» en om te bezien of maatregelen op Europees niveau noodzakelijk zijn.

Bezwaar en beroep

Besluiten van de Europese Commissie tot inperken van goedkeuringsvoorwaarden van werkzame stoffen en besluiten van het Ctgb tot ingrijpen in de toelating van gewasbeschermingsmiddelen staan open voor beroep; in het geval van ingrijpen door het Ctgb voorafgegaan door een bezwaarprocedure. Komt het tot een beroepszaak dan is het aan de rechter om te oordelen over de rechtmatigheid van het genomen besluit. Bij beroepsprocedures kan het enkele jaren duren voordat de rechter uitspraak doet.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

C.J. Schouten